

зацікавлених у формуванні всебічно розвиненої особистості, яка цілісно сприймає світ і здатна активно діяти в соціальній та професійній сферах.

«У наших руках – найбільша з цінностей світу – Людина. Ми творимо Людину, як скульптор творить свою статую з безформного шматка мармуру:десь в глибині цієї мертвої брили лежать прекрасні речі, які належить добути, очистити від усього зайвого» (В. Сухомлинський) [4, с. 172].

Список використаних джерел

1. Біляев О. Інтегровані уроки рідної мови. *Дивослово*. 2003. № 5. – С. 6 – 10.
2. Коменський Ян Амос. Вибрані педагогічні твори : у трьох томах. Т. 1. Велика дидактика. Під ред. з біограф. нарисом і примітками проф. Красновського А. А. Київ, 1940. 248 с.
3. Мельник Н. П. Інтеграція навчального процесу як сучасна освітня технологія. *Завуч*. 2010. № 22. – С.11 – 14.
4. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям. Київ, 1972. 244 с.
5. Титар О. Інтеграція навчального процесу як чинник розвитку пізнавальної активності учнів [Електронний ресурс] /Ольга Титар. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/proftech/24899/

Пізнання цілісної картини світу через інтегроване навчання української мови, літератури, народної творчості

Гончаренко Любов, учитель української мови та літератури Колонтаївського ліцею Краснокутської селищної ради Богодухівського району Харківської області

Автор розглядає інтегроване навчання як один із принципів реформування освіти, досліджує, як уміння вчителя змодельовати інтегрований урок впливає на мотивацію учнів до навчання.

Ключові слова: інтегроване навчання, ідентифікатори національної приналежності, народна творчість, крилаті вислови, символи.

Та нація, яка ставить перед собою завдання досягати успіхів, боротися за свою національну ідентичність, розвивати освіту й культуру, – непереможна! У надскладний час наша галузь – одна з тих, яка шукає та знаходить вихід із, здавалося б, безвихідних ситуацій: ми навчаємо і вчимося самі, ми виховуємо і розуміємо, що не маємо права зупинитися.

Нині настав час упровадження концепції НУШ у базовій школі. Одним із аспектів успішного оволодіння знаннями може бути інтегроване навчання. Цей аспект, до речі, є одним із принципів реформування освіти в Україні. Що дає цей принцип? Глибше розуміння теми, очевидний зв'язок із реальним світом і усвідомлення себе в ньому, удосконалення мислення, а такі уроки запам'ятовуються, бо ґрунтуються на спостереженнях і власному життєвому досвіді здобувачів освіти, умінні застосовувати знання в повсякденному житті.

Інтегроване навчання – це на сьогодні вимога часу, уміння вчителя змодельовати такий урок, на якому кожен учень зможе навчитися формулювати власну думку, доводити свою точку зору, збагачуватися новими знаннями, демонструвати обізнаність із певного питання.

Інтегровані уроки варто визначити ще в процесі календарного планування, готуватися до них ретельно та якісно, зацікавитися самому, а відтак – захопити учнів.

Сьогодні, як ніколи, наші діти повинні виплекати в собі гордість за приналежність до свого народу, української держави, до власної родини. Тому у вихованні дітей велика

відповідальність покладена на батьків, старше покоління родини, дошкільні заклади, початкову школу. Ця місія полягає у прищепленні любові до власної оселі, до природи рідного краю, до української мови, культури, взаємин у сім'ї... Такий досвід стане основою в пізнанні світу. Взаємоповага й підтримка, щира мова, пісня, затишок в оселі, піклування про старших, про тварин, інші щоденні родинні традиції творитимуть Людину, а вчителям будуть допомогою в успішному втіленні інтегрованого навчання в освітній процес.

Візьмімо до уваги програму з української літератури 5 класу. Початок навчального року. Вивчаємо міфи і легенди. Серед них – «Про зоряний Віз», «Берегиня». Хіба не доречно буде запропонувати напередодні уроку, за можливості, сфотографувати або намалювати сузір'я Великий Віз, віднайти й ознайомитися з віршем Д. Білоуса «Щоб дужче світом дорожить». Після цього викликати дітей на дискусію питанням: «Світ сильний чи слабкий? Йому може настати кінець?» Дискусія неодмінно розгорнеться. А вчитель підведе дітей до думки: людина здатна на прекрасні вчинки, вона розумна, сильна, відважна, водночас ніжна, добра, щира. Але ж де тоді беруться злі, жорстокі, підлі, підступні, байдужі? То є помилки у їхньому вихованні. Вони чинять злочини, за які треба відповідати. Але Україна з давніх-давен була захищена надлюдськими силами. Одна з таких – богиня Берегиня. Запитуємо, чи знають діти, кого в нас називають берегинями (відповіді: маму, бабусю, свою оселю, землю нашу українську). У процесі читання твору говоримо про його зміст, що вразило, чим захопило. Далі пропонуємо дітям виготовити витинанку «Берегиня» (я роблю це вже років із 10), і вона знаходиться в зошиті або в підручнику, нагадуючи щоразу про цікавий урок. Крім того, навчаємося складати план тексту, розглядаємо його будову, тему, ділимо на мікротеми, визначаємо ключові слова, адже саме в цей час на уроках української мови розглядаємо тему «Текст». Саме тому використати міф «Берегиня» буде доречно. Інтегрування народної творчості, культури, літератури, мови, образотворчого мистецтва на одному уроці не обтяжить дітей, а навпаки, не дасть нудьгувати, закличе виконувати роботу якнайкраще. Можна рекомендувати на основі цього міфу проекти: «Берегиня у вишиванках», «Берегиня у живописі», «Берегиня на писанках» і т. п.

На мій погляд, дуже вдало можна інтегрувати історичні матеріали, живопис, кіно при вивченні теми «Історичне минуле у художніх творах» («Повість минулих літ», творчість Олександра Олеся, Івана Нечуя-Левицького). Правильно було б порівняти історичні довідки й художні тексти: діти знатимуть, що є правда історична, а є художня, що факти, як правило, письменники зберігають, але додають у свої оповіді художні образи, які створюють емоційність, нову естетичну реальність за законами краси, захоплюють сюжетом. Тож цей перелік застосувань інтегрованого навчання як важливого принципу сучасної освіти кожен учитель зможе продовжувати.

Важливо також із раннього шкільного віку вчити дітей розуміти поняття символу. Школярі знають головні державні символи, але розуміння самого поняття обмежується хіба що завченим правилом. А діти мають уміти визначати роль образів – символів, символів – явищ свого народу, своєї культури, бо це наша суть, і носії чужої культури наших символів можуть не розуміти. Своє символічне значення мають кольори, назви живої та неживої природи, конкретні й абстрактні. Тому варто інтегрувати на уроки української літератури матеріали з фольклору (зокрема, пісенної творчості). Наприклад: ніч – час відпочинку, але як символ може асоціюватися зі злими силами; вода: якщо чиста – добре, каламутна чи брудна – життєві випробування; море – то доля, за морем – далеко; човен – також доля (міцний – доля така ж, а якщо розбився на тріски, то й доля не щаслива. Місяць, хмари, зорі – це також поширені образи УНТ. Знаємо й про калину, вербу, дуб, барвінок, любисток, знаємо й про полин, чортополох. А про зозулю, сокола, голуба з голубкою хіба не часто говорить наш народ? Тому

важливо навчити дітей «бачити» й відчувати зміст кожного образу. Погодьтеся, що на це варто звертати увагу.

Сьогодні виникає дуже багато моментів, які ми обов'язково маємо пояснювати дітям, розкривати значення, допомагати правильно розуміти. Знаєте, у мене часто виникає думка – острах: не дай, Боже, звикнути до війни. Адже ж десятий рік... За цей тривалий час ми вели разом із кіборгами бої за Донецький аеропорт, Піски, Авдіївку; пройшли Іловайський котел, втрачали, вчилися бачити – хто є хто, сподівалися на диво, якого не сталося, і, як «спецоперація» виявилася найжорстокішою із воєн, як Україна стала центром світу, болю, відваги, стала щитом для Європи, землею, волею і силою якої захоплюється все цивілізоване людство. Водночас у цей гіркий час український народ знаходить у собі сили навчатися, жити, творити.

Наразі виникло багато крилатих висловів, нових фраз, сутність яких потребує роз'яснення: шлях російського корабля, «покладіть у кишені насіння, щоб хоч соняшники проросли», «використовуйте весла», «друга армія світу», русня, орки, бавовна. Але ж гордо називаємо «Привид Києва», пес Патрон, байрактари, джавеліни, вітаємося: «Доброго вечора, ми з України!»; а чи є ті, хто не вивчив ще «Ой у лузі червона калина», «Стефанія», «Буде тобі, враже, так, як відьма скаже»?... Ну і «контрольний» – ідентифікатор національної приналежності, маркер, що визначає «свого» і «чужого» стали кодові слова: *паляниця, світлиця, суніця, киця, нісенітниця, укрзалізниця, веселка, філіжанка, гаманець, вештатися, духмяний, непереливки, пуцьвірінок, теревенити, балаканина, перекотипале, хлібина й ін.* Зветься такий спосіб – «шиболет». Для розвитку, навчання та виховання нашої молоді треба використати всі можливості, зокрема інтегроване навчання.

Ліна Костенко слушно написала:

В дитинстві відкриваєш материк,

Котрий назветься потім Батьківщина.

Сьогодні найважливіше завдання – виховати справжніх українців і українок, для яких життєво необхідними цінностями є державна незалежність України, знання та вільне володіння українською мовою, патріотизм, повага до самобутньої культури, для яких найвищими моральними якостями будуть честь, гідність, совість, із яких вибудовується особистість сильна і непохитна.

Розвиток емоційно-ціннісного ставлення дітей до навчання на засадах упровадження ідей інтегрованого навчання

*Овчиннікова Ірина, учитель образотворчого мистецтва
Донецького ліцею № 1 Донецької селищної ради
Ізюмського району Харківської області*

У статті розглянуто роль і місце в педагогічній практиці інтегрованого навчання, що ґрунтується на інтересі до навчання, мотивації учнів на досягнення успіху, розкритті творчого потенціалу кожної дитини, її самовираженні. Висвітлено питання розвитку емоційно-ціннісного ставлення дітей до навчання на основі ідей інтегрованого навчання як важливий крок у покращенні якості освітнього процесу та формуванні особистісних якостей учнів.

Ключові слова: мистецтво, інтегроване навчання, мотивація, критичне мислення, емоційно-ціннісне ставлення до навчання.

У сучасному освітньому середовищі одним із найважливіших завдань є розвиток емоційно-ціннісного ставлення дітей до навчання.